NEMIS TILINI O‘QITISHNING EMOTSIONAL INTELLEKT RIVOJIGA TA’SIRI

Nizomiy nomidagi O’zMPU
Filologiya fakulteti, Yevropa tillari
kafedrasi o’qituvchisi Xolmatov
Kibriyo Mirzayevna

Annotatsiya

Mazkur tezisda nemis tilini o‘qitish jarayonining o‘quvchilarda emotsional intellektni rivojlantirishga ta’siri tahlil qilinadi. Til o‘rganish jarayonida yuzaga keladigan emotsional tajribalar, madaniyatlararo muloqot va kommunikativ ko‘nikmalar orqali shaxsning emotsional rivoji o‘rganiladi. **NEMIS TILINI O‘QITISHDA EMOTSIONAL INTELLEKTNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI**

Nizomiy nomidagi O’zMPU
Filologiya fakulteti, Yevropa tillari
kafedrasi o’qituvchisi Xolmatov
Kibriyo Mirzayevna

Annotatsiya

Mazkur tezisda nemis tilini o‘qitish jarayonida emotsional intellektni shakllantirishning pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Zamonaviy metodlar, interaktiv yondashuvlar va psixologik omillarning ta’lim samaradorligiga ta’siri o‘rganiladi.

Kalit so‘zlar: emotsional intellekt, nemis tili, pedagogik yondashuv, innovatsion metodlar, ta’lim samaradorligi.

Bugungi kunda ta’lim tizimida kompetensiyaga asoslangan yondashuv ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu yondashuv nafaqat bilim berishga, balki shaxsning har tomonlama rivojlanishiga qaratilgan. Shu nuqtai nazardan, emotsional intellektni rivojlantirish ta’limning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Chet tillarini o‘qitish, xususan nemis tilini o‘rgatish jarayoni emotsional va ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Chunki til o‘rganish jarayoni doimiy muloqot, hamkorlik va o‘zaro tushunishni talab qiladi.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, emotsional jihatdan qo‘llab-quvvatlovchi ta’lim muhiti yaratilgan holatda o‘quvchilar tilni tezroq va samaraliroq o‘zlashtiradi. Shu bois, o‘qituvchilarning emotsional kompetensiyasi ham muhim rol o‘ynaydi.

1. Emotsional intellektni shakllantirishning pedagogik omillari

Nemis tilini o‘qitishda emotsional intellektni rivojlantirish quyidagi omillarga bog‘liq:

- o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi ijobiy munosabat;
- xavfsiz va qo‘llab-quvvatlovchi ta’lim muhiti;
- individual yondashuv;
- motivatsiyani rag‘batlantirish.

Bu omillar o‘quvchilarning o‘ziga ishonchini oshiradi.

2. Innovatsion metodlarning ahamiyati

Zamonaviy ta’limda interaktiv va kommunikativ metodlar keng qo‘llaniladi:

- debat va munozaralar;

• loyiha asosida o‘qitish;

• rolli o‘yinlar;

• multimedia vositalari.

Bu metodlar o‘quvchilarning emotsional faolligini oshiradi va ularni faol o‘rganishga undaydi.

3. O‘qituvchining emotsional kompetensiyasi

O‘qituvchi emotsional muhitni shakllantiruvchi asosiy shaxs hisoblanadi. U:

• o‘quvchilarni ruhlantirishi;

• stressni kamaytirishi;

• ijobiy motivatsiya yaratishi kerak.

O‘qituvchining emotsional intellekti yuqori bo‘lsa, ta’lim samaradorligi ham oshadi.

4. Ta’lim muhitining roli

Emotsional jihatdan qulay muhit:

• o‘quvchilarning erkin fikr bildirishiga imkon beradi;

• xatolardan qo‘rqmaslikni ta’minlaydi;

• ijodiy fikrlashni rivojlantiradi.

Natijada til o‘rganish jarayoni samaraliroq kechadi.

5. Natijadorlik va amaliy ahamiyat

Emotsional intellektni rivojlantirishga qaratilgan o‘qitish:

• akademik natijalarni yaxshilaydi;

• kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi;

• shaxsning ijtimoiy moslashuvchanligini oshiradi.

Nemis tilini o‘qitishda emotsional intellektni rivojlantirish pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Zamonaviy metodlar va emotsional yondashuvlar orqali ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Goleman D. Emotional Intelligence. – 1995.
2. Salovey P., Mayer J. Emotional Intelligence Theory. – 1997.
3. Gardner H. Frames of Mind. – 2011.
4. Dörnyei Z. Motivational Strategies. – 2001.
5. Krashen S. Language Acquisition Theory. – 1982.
6. Brown H.D. Language Teaching Principles. – 2007.
7. Arnold J. Affect in Language Learning. – 1999.
8. Oxford R. Language Strategies. – 2011.
9. Byram M. Intercultural Teaching. – 1997.
10. Hattie J. Visible Learning. – 2009.
11. Lightbown P., Spada N. Language Learning. – 2013.
12. Schunk D. Learning Theories. – 2012.

Kalit so‘zlar: emotsional intellekt, nemis tili, til o‘rganish, madaniyatlararo kommunikatsiya, psixologik rivojlanish.

Zamonaviy ta’lim tizimida shaxsning nafaqat intellektual, balki emotsional rivojiga ham katta e’tibor qaratilmoqda. Emotsional intellekt insonning o‘z his-tuyg‘ularini anglash, boshqarish va boshqalar bilan samarali muloqot o‘rnatish qobiliyatini ifodalaydi. Ushbu kompetensiya bugungi global jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun muhim omillardan biri hisoblanadi.

Chet tillarini, xususan nemis tilini o‘rganish jarayoni nafaqat lingvistik bilimlarni, balki emotsional va ijtimoiy ko‘nikmalarni ham rivojlantiradi. Til o‘rganish davomida o‘quvchilar yangi madaniyat, yangi fikrlash tizimi va boshqa ijtimoiy normalar bilan tanishadi. Bu esa ularning empatiya, tolerantlik va moslashuvchanlik kabi sifatlarini rivojlantiradi.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, chet tilini o‘rganish jarayonida yuzaga keladigan kommunikativ vaziyatlar o‘quvchilarning emotsional javob reaksiyalarini faollashtiradi va ularning emotsional intellektini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois, til o‘qitish metodikasida emotsional omillarni hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi.

1. Emotsional intellekt tushunchasi va uning ta’limdagi o‘rni

Emotsional intellekt shaxsning emotsiyalarni anglash, nazorat qilish va boshqarish qobiliyatini ifodalaydi. Ta’lim jarayonida ushbu ko‘nikmalar quyidagilar orqali namoyon bo‘ladi:

• o‘z his-tuyg‘ularini ifodalash;
• boshqalar emotsiyalarini tushunish;
• ijtimoiy muloqotda moslashuvchanlik;
• stress va qiyinchiliklarni boshqarish.

Nemis tilini o‘rganish jarayonida ushbu komponentlar faol rivojlanadi.

2. Nemis tilini o‘qitish jarayonining emotsional jihatlari

Til o‘rganish jarayoni emotsional jihatdan boy va murakkab hisoblanadi. Xususan:

• yangi tilni o‘zlashtirishda qiziqish va motivatsiya;
• nutqiy xatolar tufayli yuzaga keladigan xavotir;
• muvaffaqiyat hissi orqali o‘ziga ishonchning ortishi.

Bu omillar o‘quvchilarning emotsional holatiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi va ularning emotsional intellektini shakllantiradi.

3. Madaniyatlararo kompetensiya va empatiya rivoji

Nemis tilini o‘rganish nemis tilida so‘zlashuvchi mamlakatlar madaniyati bilan tanishishni ham o‘z ichiga oladi. Bu jarayon:

• boshqa madaniyat vakillariga nisbatan hurmatni shakllantiradi;
• stereotiplarni kamaytiradi;

• empatiya darajasini oshiradi.

Natijada o‘quvchilar global fikrlash va ijtimoiy moslashuvchanlikka ega bo‘ladi.

4. Pedagogik yondashuvlar va ularning roli

Emotsional intellektni rivojlantirishda quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

• rolli o‘yinlar va dialoglar;

• interaktiv mashg‘ulotlar;

• guruhli ishlash;

• refleksiya asosidagi ta’lim.

Bu metodlar o‘quvchilarning emotsional faolligini oshiradi va ularni faol muloqotga jalb etadi.

5. Amaliy natijalar va samaradorlik

Amaliy tajribalar shuni ko‘rsatadiki, emotsional jihatdan boy o‘qitish jarayoni:

• tilni o‘zlashtirish samaradorligini oshiradi;

• o‘quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi;

• ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantiradi.

Nemis tilini o‘qitish jarayoni nafaqat lingvistik bilimlarni, balki emotsional intellektni ham rivojlantiradi. Shu bois, til o‘qitishda emotsional omillarni hisobga olish muhim metodik yo‘nalish hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Goleman D. Emotional Intelligence. – 1995.

2. Mayer J., Salovey P. Emotional Development. – 1997.

3. Gardner H. Multiple Intelligences. – 2011.

4. Krashen S. Second Language Acquisition. – 1982.

5. Brown H.D. Principles of Language Learning. – 2007.

6. Byram M. Intercultural Communicative Competence.

[13.04.2026 20:09] Himena: – 1997.

7. Arnold J. Affect in Language Learning. – 1999.

8. Oxford R. Language Learning Strategies. – 2011.

9. Dörnyei Z. Motivation in Language Learning. – 2001.

10. Hattie J. Visible Learning. – 2009.

11. Schumann J. Neurobiology of Affect. – 1997.

12. Lightbown P., Spada N. How Languages are Learned. – 2013.